

Ярослав Мудрий – на варті держави і науки

до 1045-річчя від
дня народження.

2023

*Князь Київської Русі
Ярослав Мудрий
неспроста зародив таке
грандіозне прізвисько. Його
політика відрізнялася
далекомлядністю і виваженістю
рішень, і він істотно зміцнив
позиції Києворуської держави. З
дитинства виховувався, щоб
одного разу очолити народ, він
виправдав всі покладені на нього
надії і увійшов в історію, як
один з наймудріших правителів
Київської Русі.*

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ

20 цікавих фактів про Ярослава Мудрого

1. Він вів свій рід від самого Рюрика.
2. У 2004 році Ярослав Мудрий був зарахований до лику святих.
3. Шлях Ярослава Мудрого до влади був важкий, і супроводжувався довгою боротьбою з братами. Після смерті батька Ярослав Мудрий протягом 4 років воював з братами за великокняжій київський престол, здобувши у підсумку перемогу.
4. Ярослав був князем Новгородським і Київським.
5. Князь дуже любив читати. Його легендарна бібліотека досі розшукується істориками і археологами.
6. Ярослав Мудрий вважав династичні шлюби дуже корисними для зовнішньої політики. У нього було десять дітей, і він через роки став батьком і дідом безлічі європейських правителів.
7. У минулому столітті прах князя зник з його саркофага, і до сих пір невідомо, де він зараз перебуває.
8. За час правління Ярослав Мудрий видав перший у Київській Русі збір законів "Руська правда".
9. Одним з онуків князя був Володимир Мономах.
10. Відомо, що Ярослав Мудрий був не дуже хорошим воїном, бо він кульгав.

11. Під час перебування князем Новгородським він активно залучав на військову службу вікінгів, яким добре платив. Загони сіверян представляли собою грізну військову силу.
12. Дочка Ярослава Мудрого, Ганна, стала дружиною французького короля Генріха Першого.
13. Дружиною князя була шведська принцеса Інгігерда, дочка шведського короля, яка на Русі прийняла ім'я Ірина і згодом заснувала в Києві перший жіночий монастир.
14. Одна з державних нагород України називається «Орден князя Ярослава Мудрого».
15. Дочка Ярослава Мудрого по імені Єлизавета, яку вікінги звали «Елісіф», стала дружиною спершу одного з королів Норвегії, а потім і короля Данії.
16. Далеким нащадком великого князя є американський президент Дональд Трамп. Його генеалогічне древо тягнеться від французької королівської династії, яка, в свою чергу, пов'язана з Ганною Ярославною.
17. Два заснованих Ярославом Мудрим міста носять його ім'я - Ярославль і однойменне місто в Польщі.
18. Він започаткував практику перекладів іноземних рукописів і книг на давньоруську мову.
19. В епоху правління Ярослава Мудрого Київ став одним з найбільш великих і розвинених європейських міст.
20. Саме цей князь поклав початок передумов об'єднання руських князівств у цілісну державу.

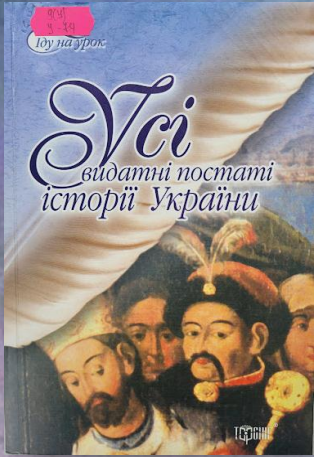
Сегеда С. Гетьманські могили / Сергій Сегеда. - Київ : Наш час, 2009. - 438, [1] с. : іл. - (Невідома Україна).

Автор книги прагнув у міру можливості узагальнити інформацію, що стосується особливої категорії символів державності України - могил її славетних синів. Назва книги дещо умовна: її перший розділ присвячено могилам кількох визначних особистостей Київської Русі. Це вмотивовано тим, що козацькому періоду вітчизняної історії передувала княжа доба - важливий етап етнічних і державотворчих процесів.

Ричка В. М. За літописним рядком : іст. оповіді про Київ. Русь / В. М. Ричка. - Київ : Рад. шк., 1991. - 204, [3] с. : іл.

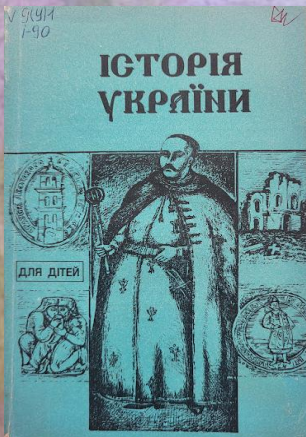

У книзі відтворюються яскраві сторінки історії Київської Русі. На основі першоджерел, переважно літописних, у популярній формі передаються найважливіші події і явища давньої історії України, розкриваються процеси формування ранньофеодальної держави з центром у Києві, прослідковуються її внутрішній політичний, соціально-економічний і культурний розвиток та міжнародні зв'язки.

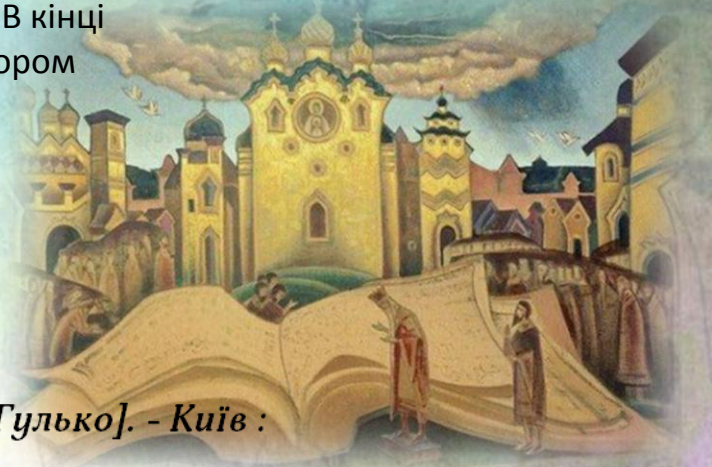
Остапенко П. В. Усі видатні постаті історії України : біогр. нарис / П. В. Остапенко. - Харків : Торсінг плюс, 2007. - 351 с. - (Іду на урок).

Довідник містить відомості про всі видатні постаті історії України. Стисла довідка про кожну видатну людину включає основні факти з її життя і діяльності. В кінці кожної статті подається запропонована автором додаткова література з цієї теми.

Історія України / [худож.-техн. ред. Я. О. Гулько]. - Київ : Знання України, 1992. - 223 с. : іл.

Щасливий той народ, що має свою історію, але двічі щасливий той народ, який після тривалого небуття врешті відкриває своє минуле. Яким же був світ наших попередників? Як виникла і розвивалася українська держава? Саме про це йдеться у популярній книзі.

*Журавльов Д. В. Визначні битви та полководці української історії /
Д. В. Журавльов. - Харків : Клуб Сімейн. Дозвілля, 2013. - 414 с. : іл.*

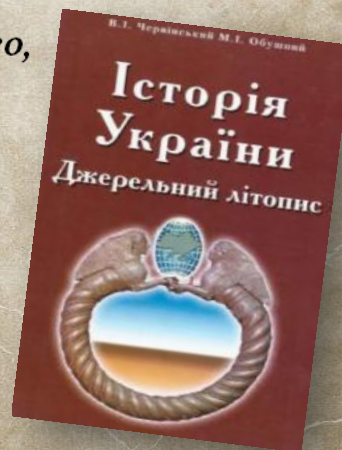

Книгу присвячено військовим подіям IX-XX ст., які потрапили на скрижалі історії України, і полководцям, що творили цю історію як своїми перемогами, так і поразками. Багато уваги приділено розподілу сил сторін, їхньому озброєнню, тактиці ведення бою, його наслідкам.

*Історія України : джер. літопис / за ред. В. І. Червінського,
М. І. Обушного. - Київ : Дирекція ФВД, 2008. - 799 с.*

У представленому виданні розміщено документи і матеріали, які висвітлюють найважливіші події в історії України з найдавніших часів до сьогодення. Подано уривки з літописних свідоцтв, генеалогічних таблиць княжих династій, історико-географічних карт.

Котляр М. Ф. Історія України в особах. Давньоруська держава : іст. нариси / М. Ф. Котляр. - Київ : Україна, 1996. - 238, [2] с.

З низки нарисів про видатних осіб читач дістане уявлення про Давньоруську державу IX-XIII ст. у всьому розмаїтті політичного, економічного та культурного життя.

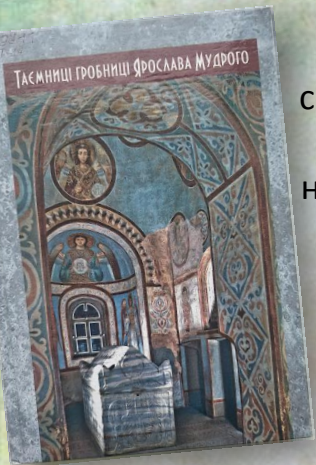
Зубков С. К. Події, що змінили Україну / С. К. Зубков, В. Л. Карнацевич, А. Ю. Хорошевський. - Харків : Факт, 2013. - 382 [1] с. : іл.

До цієї книги ввійшли нариси про події, що змінили історію України. Виникнення трипільської культури, заснування Києва та Львова, зародження Запорозької Січі, Переяславська рада, Полтавська битва, публікація "Енеїди" Котляревського, створення державного гімну України, бій під Крутами, Голодомор, аварія на Чорнобильській АЕС, введення в обіг гривні - це лише мала частка тем, що представлені у цьому виданні.

Таємниці гробниці Ярослава Мудрого = Secrets of the Yaroslav the Wise grave : (за результатами досліджень 2009-2011 рр.) / Нікітенко Н. М. [та ін.]. - Київ : [б. в.], 2013. - 173 с.

Книга написана на основі досліджень гробниці Ярослава Мудрого у київському Софійському соборі. Проаналізовано облаштування гробниці за Ярослава Мудрого, встановлено давнє місце розташування саркофага. Висвітлено історію вивчення кістяків із саркофага, один з яких, що належав Ярославу Мудрому, як з'ясувалося, вже понад шістьдесят років перебуває поза межами України. Висвітлено результати комплексного морфологічного дослідження кістяка, що нині знаходиться у саркофазі. У додатках публікуються документи, що стосуються історії відкриття саркофага, дослідження кістяків, пошуку зниклих останків Ярослава.

Сліпушко О. Таємниці володарів Русі (від Олега до Мономаха) : [іст. портр.] / Оксана Сліпушко. - Київ : Аконт, 2003. - 190, [1] с.

У книзі міститься матеріал про погляд на володарів Русі через призму категорій влади та любові. Зокрема, йдеться про князя Олега, особливості правління князя Ігоря та княгині Ольги, про воїна та дипломата князя Святослава, князів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха.

*Шаров І. Сто видатних імен України : навч. посіб. /
Ігор Шаров. - Київ : Альтернативи, 1999. - 502, [1] с.*

У книзі подано матеріал про відомих людей України.
Вміщено стислий бібліографічний виклад, нарисовий
огляд життєдіяльності або ж опис певного,
визначального, періоду буття.

*Брайчевський М. Ю. Твори / Михайло Браїчевський. - Київ :
Вид-во ім. О. Телізи, 2004 - .*

*Т. 1 : Суспільно-політичні рухи в Київській Русі.
Історична думка в Київській Русі / М. Ю. Браїчевський. - 719 с.*

До тому увійшли два монографічних дослідження з історії Київської Русі. У першому дослідженні аналізується хід розвитку суспільних процесів і ключових подій усього давньоруського етапу української історії (IX-перша пол. XIIIст.). Автор має власне бачення тих причин, які призвели могутню державу спочатку до уособиць і феодального роздрібнення, а потім і до трагічної загибелі внаслідок монголо-татарської навали. Друге дослідження відтворює за наявними писемними джерелами світоглядні уявлення і філософські погляди давньоруських мислителів.

Акимович Є. О. Українська культура в історичному вимірі, IX-XVII століття / Є. О. Акимович. - Одеса : Маяк, 2009. - 495 с.

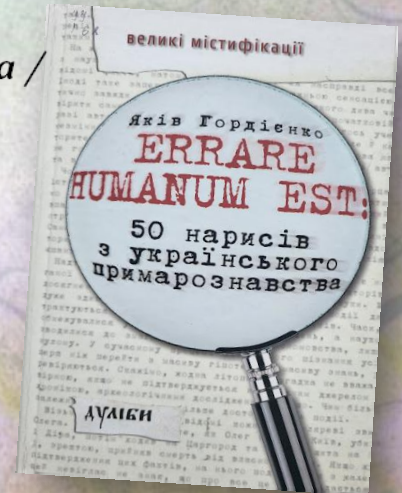

Автор науково-популярного видання ставить за мету відтворення українського культурного поля, розглядаючи нашу культуру в її історичному становленні. У книзі розглядається національна духовність починаючи з праукраїнської Трипільської культури, період Київської держави, доба Козаччини.

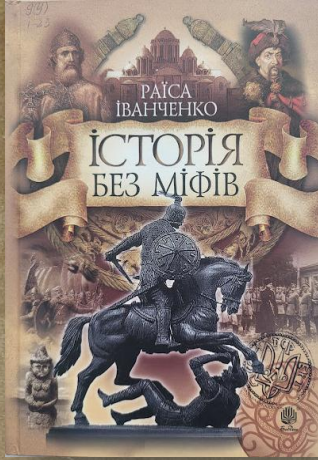

Гордієнко Я. *Errare Humanum est: 50 нарисів з українського примарознавства* / Яків Гордієнко. - Київ : Дуліби, 2016. - 215 с. : іл. - (Великі містифікації).

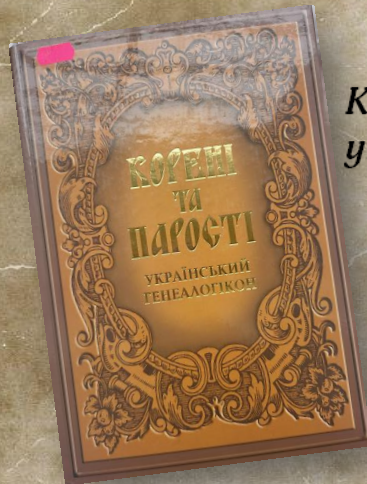
Видання п'ятдесяти нарисів Якова Гордієнка з українського "примарознавства", відкриває нову науково-популярну, або як зараз модно казати, нон-фікшн серію видавництва "Дуліби" "Великі містифікації". Метою книжки є не боротьба з міфами і не висміювання помилкових уявлень. Адже кожен має право вірити у що хоче, навіть у цілковиту нісенітницю. Науковці так само мають право на те, щоб їхня позиція, підкріплена документами та незаперечними фактами, отримала широке розповсюдження і стала загальним надбанням.

Іванченко Р. Історія без міфів : бесіди з історії укр. державності / Раїса Іванченко. - 3-тє вид., перероб. і допов. - Тернопіль : Навч. кн. - Богдан, 2014. - 622, [1] с.

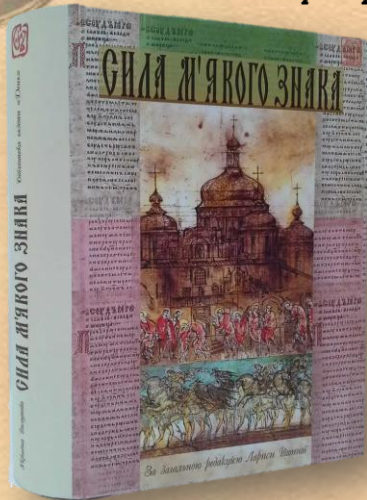
Ця книжка з історії української державності, написана сучасним істориком, письменником, автором численних наукових розвідок з проблем історії України та історичних романів Раїсою Іванченко, витримує вже третє видання. Робота містить цікаві документи на підтвердження наукової позиції автора стосовно державності українського народу з Трипільської цивілізації.

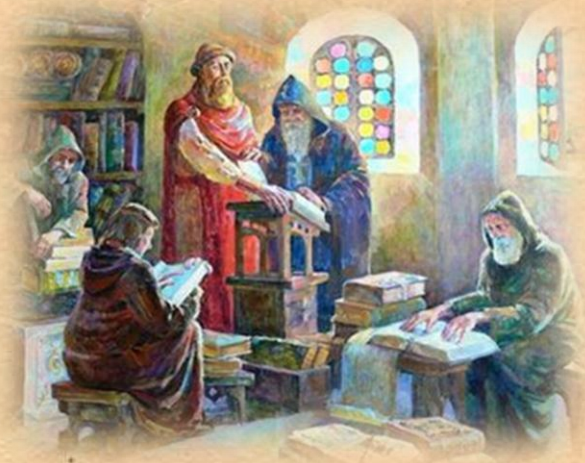
Корені та парості: український генеалогікон : хрестоматія / упоряд. В. Шевчук. - Київ : Либідь, 2008. - 470, [1] с.

У книзі зібрано пам'ятки української біографічної літератури XI-XVIII ст. Із першоджерел постає історія найвідоміших українських родів.

Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди / за заг. ред. Лариси Івшиної. - Київ : Укр. прес-група, 2011. - 799 с. - (Бібліотека газети "День").

«Сила м'якого знака...» - це книжка про незнищенність. Про глибину й могутність нашого історичного коріння. Це спроба «Дня» та наших авторів не тільки дослідити Київську Русь як історичне явище, а й зрозуміти історію її Історії.

Кримський С. Ефект високого неба / Сергій Кримський // Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди / за заг. ред. Лариси Івшиної. - Київ : Укр. прес-група, 2011. - С. 20-47.

Ястребов О. «Руська Правда»: перший кодекс законів на Русі / Олег Ястребов // Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди / за заг. ред. Лариси Івшиної. - Київ : Укр. прес-група, 2011. - С. 63-68.

Грипась В. «И начяша князи сами на себе крамолу ковати...». Невиконаний заповіт Ярослава Мудрого / Володимир Грипась // Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди / за заг. ред. Лариси Івшиної. - Київ : Укр. прес-група, 2011. - С. 86-96.

Горак В. Брат проти брата. Воєнне протистояння синів олодимира Великого: версії, міфи й пошук істини / Володимир Горак // Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди / за заг. ред. Лариси Івшиної. - Київ : Укр. прес-група, 2011. - С. 110-119.

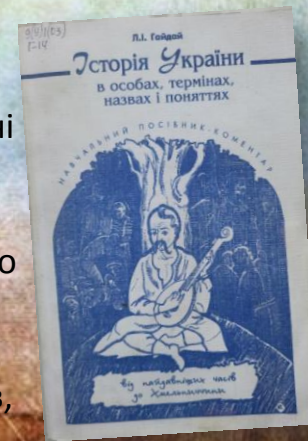
Народжені Україною = Born by Ukraine : мемор. альм. у 2-ох т. / [рец. Боряк Г. В. та ін.]. - Київ : Євролідж, 2002. - (Золоті імена України).

Т. 2 : Л - Я. - 2002. - 881, [14] с. : портр.

Меморіальний альманах "Народжені Україною" є продовженням серії видань "Золоті імена України". До книги увійшло близько тисячі персоналій про наших видатних співвітчизників різних національностей - державних, громадських і релігійних діячів, просвітників і науковців, діячів культури, мистецтва і спорту, які походженням, народженням або діяльністю пов'язані з Україною і стали славою та гордістю її народу.

Гайдай Л. І. Історія України в особах, термінах, назвах і поняттях (від найдавніших часів до Хмельниччини) : навч. посіб.-комент. / Л. І. Гайдай. - Луцьк : Вежа, 2000. - 435 с.

Книга є однією з перших спроб видання такого типу. Автор пояснює основні історичні терміни й поняття з історії України (з найдавніших часів до Хмельниччини), дає короткі матеріали довідкового характеру про події і факти української історії. Наводяться біографії українських та зарубіжних державних, військових діячів, письменників, учених, життя і діяльність яких були тісно пов'язані з Україною.

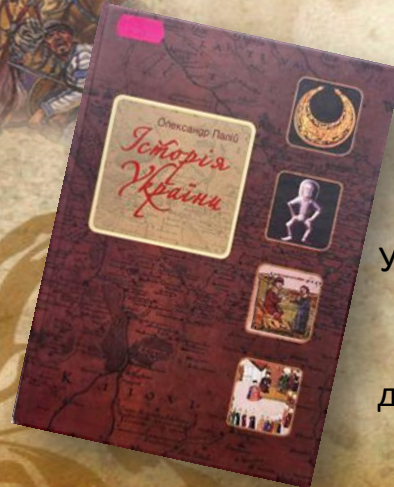
Історія України та її державності : навч. посіб. / Л. Є. Дециньський [та ін.]. - Вид. 3-тє, перероб. і допов. - Львів : Бескид Біт, 2005. - 367 с.

Матеріал посібника розміщено у хронологічній послідовності за періодами і відповідно до концепції національної історичної науки, згідно з якою українці є автохтонними мешканцями своєї землі, на якій протягом століть розбудували державність, мали національну церкву, школи й академії, літературу і мистецтво світового рівня. Посібник дає поглиблений аналіз етапів і форм державності на етнічній території, національно-визвольної боротьби за її відновлення, проблем сучасного державотворення, крізь призму найважливіших подій загальної історії українського народу.

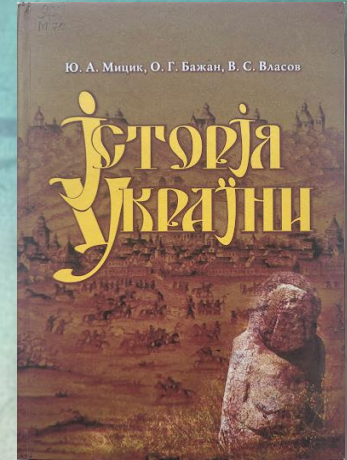
Палій О. Історія України / Олександр Палій. - Київ : Стилос, 2010. - 579 с. : іл.

У посібнику викладено історію України від давнини до наших днів. Вичерпно подано всі найважливіші події української історії. Широко цитуються історичні документи. Це дасть змогу читачеві самому оцінювати історію, не покладаючись на інтерпретації.

Мицик Ю. А. Історія України : навч. посіб. / Ю. А. Мицик, О. Г. Бажан, В. С. Власов. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. - 586, [5] с.

Навчальний посібник містить стислий виклад матеріалу з історії України від найдавніших часів до наших днів.

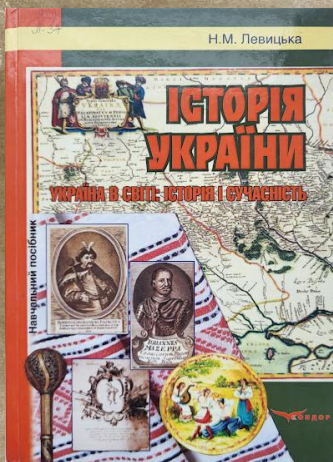
Видатні постаті в історії України, IX-XIX ст. : корот. біогр. нариси. іст. та худож. портр. / В. І. Гусев [та ін.]. - Київ : Вища шк., 2002. - 358, [1] с.

Наведено біографічні відомості, стисло висвітлено суспільно-політичні погляди та роль і місце кожної особи в історичному розвитку України.

Вміщено короткі історичні портрети громадських, політичних і культурних діячів України, починаючи від виникнення Київської Русі й до кінця XIX ст.

Левицька Н. М. Історія України. Україна в світі: історія і сучасність : навч. посіб. / Н. М. Левицька. - Вид. 2-ге, допов. і перероб. - Київ : Кондор, 2014. - 423 с.

Навчальний посібник містить систематичний виклад визначальних подій української історії, подає науково виважені й коректні оцінки подій і явищ, розкриває місце і роль України в сучасному світі. Зміст посібника і його структура подані у відповідності з вимогами Болонського освітнього простору і кредитно-модульної системи організації навчального процесу. У додатках наведено змістовну інформацію, яка збагачує модулі посібника.

Багнюк А. Українська думка. Імена та ідеї (світоглядні портрети). Княжа доба : навч. посіб. / Анатолій Багнюк. - Тернопіль : Астон, 2007. - 203 с.

Самостійне дослідження історії української думки за матеріалами академічних літературних джерел, яке оформлене в світоглядні портрети визначних діячів національної історії. Це "персоніфікований" довідник з історії української думки княжої доби.

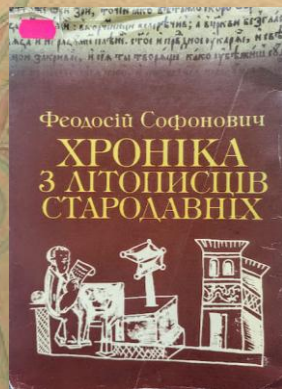
Історія України-Руси: в 11-ти т., 20-ти кн. / Михайло Грушевський. - Київ : Наук. думка, 1991. – (Пам'ятки історичної думки України).

Т. 2 : XI-XIII вік. - 1992. - 633 с.

Грушевський М. Про старі часи на Україні : корот. історія України (для першого поч.) / Михайло Грушевський. - Київ : Обереги, 1991. - 98 с.

Софонович Ф. Хроніка з літописців стародавніх / Феодосій Софонович. - Київ : Наук. думка, 1992. - 332, [2] с.

Одна з перших узагальнюючих праць з історії України з найдавніших часів до 1673 року. Вона складається з трьох частин-хронік: про Русь, початок і назву Литви, про землю Польську. У першій частині висвітлюється історія Київської Русі, другій і третій - історія України XIV-XVII століття на фоні історії Литви та Польщі.

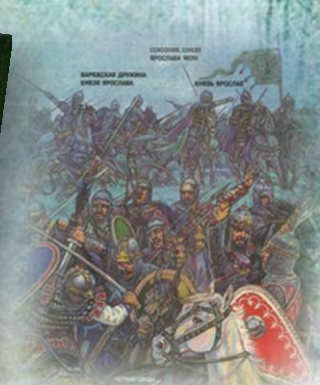
Вершиною наукової діяльності М. Грушевського стала реалізація його мрії ще з київських студентських часів – написання суцільної історії України. В основу цієї праці була покладена розроблена автором історична схема самостійного розвитку українського народу від найдавніших часів. Послідовники Грушевського назвуть його «Історію України-Руси» метрикою українського народу, поставивши в один ряд з Шевченковим «Кобзарем».

Аркас М. Історія України-Русі / Микола Аркас. - 3-тє факсим. вид. - Київ : Вища шк., 1993. - 384, [1] с.

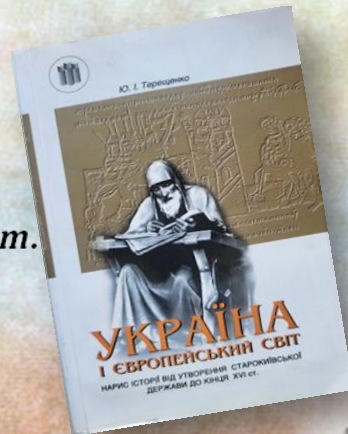
Популярний нарис історії України. Простота й оригінальність викладу історичного процесу за персоналіями його провідних діячів надають книзі особливої уваги у наш час, коли сторінка за сторінкою відроджується справжня історія українського народу.

Полонська-Василенко Н. Історія України : в 2 т. / Н. Полонська-Василенко. - 2-ге вид. - Київ : Либідь, 1993

Т. 1 : До середини XVII століття. - 588 с.

У підручнику висвітлюється передусім політична історія України, багатовікова боротьба її народу за власну державність. Перший том праці присвячений історії України від найдавніших часів до середини XVII ст.

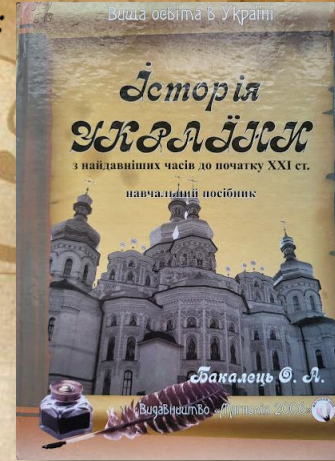
Терещенко Ю. І. Україна і європейський світ. Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст. : навч. посіб. / Ю. І. Терещенко. - Київ : Перун, 1996. - 496 с. - (Трансформація гуманітарної освіти в Україні).

У книзі висвітлюється історичне минуле українського народу від часів утворення Старокиївської держави до кінця 16 ст. Показується спільне та відмінне у розвитку суспільно-політичних відносин та культурного процесу в країнах Західної Європи і в Україні.

Бакалець О. А. Історія України з найдавніших часів до початку XXI ст. : навч. посіб. / О. А. Бакалець. - 2-ге вид., перероб. і допов. - Львів : Магнолія 2006, 2015. - 575 с. - (Вища освіта в Україні).

У посібнику подається короткий огляд стародавньої, середньовічної, нової та новітньої історії України. Автор дає власне бачення та оцінки державницьким і бездержавним періодам вітчизняної історії, визначним історичним постатям України, хронологію найважливіших історичних подій, історичні документи, найважливіші історичні терміни, ілюстрації.

Савченко Н. М. Історія України: модульний курс : навч. посіб. / Н. М. Савченко, М. К. Подольський. - Київ : ІНКОС, 2006. - 543 с.

У даному посібнику висвітлені події вітчизняної історії від найдавніших часів до сьогодення. Основна увага приділена викладенню суспільно-політичних та соціально-економічних аспектів історії України на основі досягнень сучасної української історіографії.

*Підготувала
завідувач відділу обслуговування
Сніжана Колодюк
Кількість джерел: 33*